

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ ТЕХНОГЕННО-ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

(назва факультету/підрозділу)

КАФЕДРА ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ТЕХНОГЕННО-ЕКОЛОГІЧНОЇ
БЕЗПЕКИ

(назва кафедри)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Забезпечення екологічної безпеки»

(назва навчальної дисципліни)

обов'язкова професійна

(обов'язкова загальна або обов'язкова професійна або вибіркова)

за освітньо-професійною програмою «Екологічна безпека»

(назва освітньої програми)

рівень вищої освіти — другий, ступінь — магістр

(найменування освітнього ступеня)

у галузі знань 10 «Природничі науки»

(код та найменування галузі знань)

за спеціальністю 101 «Екологія»

(код та найменування спеціальності)

Рекомендовано кафедрою охорони
праці та техногенно-екологічної
безпеки

(назва кафедри)

на 2022 – 2023 навчальний рік.

Протокол від 29 серпня 2022 року
№2

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної
дисципліни « Забезпечення екологічної безпеки»

(назва навчальної дисципліни)

2022 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Силабус навчальної дисципліни «Забезпечення екологічної безпеки» для підготовки здобувачів вищої освіти за другим (магістерським) рівнем вищої освіти в галузі знань 10 «Природничі науки» за спеціальністю 101 «Екологія» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Екологічна безпека».

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Забезпечення екологічної безпеки» сприяють розвитку професійного мислення у здобувачів вищої освіти. Даний курс передбачає розкриття таких проблемних питань сьогодення, як нормативно-правове забезпечення екологічної безпеки; контроль і аналіз функціонування систем екологічної безпеки; регламентація діяльності у сфері екологічної безпеки; державні санкції у сфері екологічної безпеки. Передбачається розвиток у здобувачів вищої освіти логічного мислення, уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки дисципліни із повсякденним життям; формування еколого орієнтовного світогляду, знань і навичок, що необхідні для рішення професійних завдань відповідно посадовим обов'язкам в галузі прикладної екології.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Ільїнський Олексій Володимирович, викладач кафедри охорони праці та техногенно-екологічної безпеки факультету техногенно-екологічної безпеки, кандидат біологічних наук, доцент.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 304, Телефон (робочий) – (057)707-34-46, 707-34-57.
E-mail	illinsky@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	Загальна екологія. Екологічна безпека. Заповідна справа. Метаногенез, важкі метали в довкіллі.
Професійні здібності	Досвід практичної роботи в галузі екології та викладацької діяльності
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Має 65 наукових і науково-методичних публікацій за спеціальністю 101 «Екологія»

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щовівторка з 15.00 до 16.00 у кабінеті № 204. У разі необхідності час додаткової консультації здобувача вищої освіти погоджується окремо.

Мета вивчення дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти комплексу знань, умінь та навичок для застосування в професійній діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни (обов'язкова загальна або обов'язкова професійна або вибіркова)	обов'язкова професійна	обов'язкова професійна
Рік підготовки	перший	перший
Семестр	1	1
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	5,5	5,5
- кількість модулів	4	4
- загальна кількість годин	165	165
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	30	14
- практичні заняття (годин)	22	0
- семінарські заняття (годин)	18	2
- лабораторні заняття (годин)	0	0
- курсовий проект (робота) (годин)	0	0
- інші види занять (годин)		
- самостійна робота (годин)	95	149
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	0	0
- підсумковий контроль (диференційний залік, екзамен)	Екзамен	Екзамен

Передумови для вивчення дисципліни

Передумови для вивчення дисципліни відсутні.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Екологічна безпека»,

назва

вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання

Програмні результати навчання	ПРН
Знати та розуміти фундаментальні і прикладні аспекти наук про довкілля.	ПРН01
Уміти використовувати концептуальні екологічні закономірності у професійній діяльності.	ПРН02
Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції природознавства, сталого розвитку і методології наукового пізнання.	ПРН03
Знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проектів в умовах суперечливих вимог.	ПРН04
Знати новітні методи та інструментальні засоби екологічних досліджень, у тому числі методи та засоби математичного і геоінформаційного моделювання.	ПРН06
Уміти оцінювати ландшафтне і біологічне різноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природні середовища	ПРН12
Уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля	ПРН13
Володіти основами еколого-інженерного проектування та еколого-експертної оцінки впливу на довкілля	ПРН20
Уміти проводити контроль за дотриманням підприємствами, установами, організаціями, незалежно від форм власності, вимог державних стандартів, норм, правил у сфері екологічної безпеки, планувати та впроваджувати профілактичні заходи щодо запобігання правопорушень у сфері екологічної безпеки.	ПРН21
Уміння обирати оптимальну технологію захисту довкілля в умовах надзвичайних ситуацій, в тому числі, що спричинені військовими діями	ПРН22
Дисциплінарні результати навчання	<i>аббревіатура</i>
Уміти застосовувати знання національного і міжнародного екологічного законодавства у професійній діяльності.	ДРН01
Уміти оформляти статистичні звіти про вплив на навколишнє природне середовище і розраховувати величину екологічного податку.	ДРН02
Ідентифікувати джерела екологічної небезпеки, проводити контроль за дотриманням підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності вимог державних стандартів, норм, правил у	ДРН03

сфері екологічної безпеки.	
----------------------------	--

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та професійні)	ЗК, ПК
Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	ЗК01
Здатність приймати обґрунтовані рішення.	ЗК02
Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	ЗК06
Здатність застосовувати знання з регламентації діяльності в сфері екологічної безпеки; обізнаності у видах юридичної і майнової відповідальності за екологічні правопорушення і порядку застосування державних санкцій в сфері екологічної безпеки.	СК19
Здатність самостійно обирати та застосовувати технології захисту довкілля, в тому числі, з урахуванням наслідків військових дій.	СК20
Здатність застосовувати нормування антропогенного навантаження на довкілля	СК21
Здатність оцінювати поточний стан навколишнього середовища та виправдані альтернативи планованої діяльності	СК22
Здатність оцінювати та прогнозувати вплив виробництва на стан навколишнього середовища	СК23
Очікувані компетентності з дисципліни	<i>аббревіатура</i>
Знати функції і взаємозв'язки державних органів з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій.	ОКД01
Здатність застосовувати знання правових та організаційних засад державного нагляду в сфері екологічної безпеки у професійній діяльності.	ОКД02

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. Нормативно-правова база екологічної безпеки.

Тема 1.1 Державна екологічна політика. Екологічні проблеми України, що визначають стратегію державної екологічної політики.

Тема 1.2 Національна нормативна база екологічної безпеки. Міжнародна нормативна база екологічної безпеки. Законодавство, що регламентує здійснення різних видів діяльності з урахуванням питань забезпечення екологічної безпеки. Необхідність змін екологічного законодавства і дерегуляції бізнесу. Діяльність Ради національної безпеки і оборони України.

Тема 1.3 Тенденції розвитку міжнародної нормативної бази екологічної безпеки. Міжнародні екологічні організації в сфері забезпечення екологічної безпеки. Діяльність міжнародних екологічних організацій.

Тема 1.4 Міжнародні конвенції з питань екологічної безпеки. Національна нормативна база екологічної безпеки. Імплементация в Україні міжнародних конвенцій з питань екологічної безпеки.

МОДУЛЬ 2. Контроль і аналіз функціонування систем екологічної безпеки.

Тема 2.1 Діяльність державних органів з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій. Норми і стандарти екологічної безпеки. Розрахунок умов скидання промисловим підприємством стічних вод.

Тема 2.2 Облік в екологічній безпеці. Види діяльності та об'єкти, що становлять підвищену екологічну небезпеку. Екологічна паспортизація. Визначення норм накопичення відходів підприємства «Свердловське комунальне автотранспортне підприємство»

Тема 2.3 Звітність в екологічній безпеці. Інструкції щодо заповнення форм державних статистичних спостережень про охорону середовищ довкілля. Екологічний аудит. Заповнення форми статистичної звітності за формою 2 тп водгосп.

Тема 2.4 Екологічний податок і рентна плата. Відповідальність платників екологічного податку і рентної плати та контроль за їх справлянням.

МОДУЛЬ 3. Регламентация діяльності в сфері екологічної безпеки.

Тема 3.1 Ідентифікація джерел екологічної небезпеки. Надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру. Порядок ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів та об'єктів підвищеної небезпеки.

Тема 3.2 Державний нагляд у сфері екологічної безпеки. Контроль за додержанням законодавства про природокористування з боку органів місцевого самоврядування. Спеціалізований контроль у сфері екологічної безпеки в умовах військового стану. Розрахунок розсіювання шкідливих речовин від одиночного джерела викиду.

Тема 3.3 Дозвільна система у сфері екологічної безпеки. Визначення рівня екологічної небезпеки. Розрахунок необхідних потреб водокористування підприємства. Порядок видачі дозволів на спеціальне водокористування.

Тема 3.4 Державне регулювання ядерної та радіаційної безпеки. Локалізація та ліквідація наслідків аварійних ситуацій на ядерних установках та підприємствах з переробки радіоактивних речовин. Забезпечення екологічної безпеки в умовах військового стану.

МОДУЛЬ 4. Державні санкції в сфері екологічної безпеки.

Тема 4.1 Юридична відповідальність за екологічні правопорушення. Розрахунок грошового виразу заподіяних збитків навколишньому середовищу. Вплив військових дій на стан навколишнього природного середовища. Екологічні наслідки війни на сході України.

Тема 4.2 Майнова відповідальність та штрафні санкції за екологічні

правопорушення. Порядок визначення та відшкодування збитків за порушення екологічного законодавства. Нормування скидів стічних вод промислових підприємств. Екологічне правопорушення.

Тема 4.3 Заходи запобігання правопорушень у сфері екологічної безпеки. Роль екологічної пропаганди й екологічної освіти у профілактиці екологічних правопорушень. Заходи щодо зменшення впливу військових дій на довкілля.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Очна (денна) форма						
	Кількість годин						
	усього	у тому числі					модульна контрольна робота
		лекції	практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота		
1- й семестр							
Модуль 1. Нормативно-правова база екологічної безпеки.							
Тема 1.1. Державна екологічна політика	11	2	0	0	9	0	
Тема 1.2. Національна нормативна база екологічної безпеки.	11	2	2	0	7	0	
Тема 1.3. Тенденції розвитку міжнародної нормативної бази екологічної безпеки.	11	2	2	0	7	0	
Тема 1.4. Міжнародні конвенції з питань екологічної безпеки.	11	2	0	0	7	2	
Разом за модулем 1	44	8	4	0	30	2	
Модуль 2. Контроль і аналіз функціонування систем екологічної безпеки.							
Тема 2.1. Діяльність державних органів з питань техногенно-екологічної безпеки та	11	2	2	0	7	0	

надзвичайних ситуацій.						
Тема 2.2. Облік в екологічній безпеці	11	2	2	0	7	0
Тема 2.3. Звітність в екологічній безпеці.	11	2	2	0	7	0
Тема 2.4. Екологічний податок і рентна плата	11	2	0	0	7	2
Разом за модулем 2	44	8	6	0	28	2
Модуль 3. Регламентация діяльності в сфері екологічної безпеки.						
Тема 3.1. Ідентифікація джерел екологічної небезпеки.	11	2	2	0	7	0
Тема 3.2. Державний нагляд у сфері екологічної безпеки	11	2	4	0	5	0
Тема 3.3. Дозвільна система у сфері екологічної безпеки.	11	2	4	0	5	0
Тема 3.4. Державне регулювання ядерної та радіаційної безпеки.	11	2	2	0	5	2
Разом за модулем 3	44	8	12	0	22	2
Модуль 4. Державні санкції в сфері екологічної безпеки.						
Тема 4.1. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення.	11	2	4	0	5	0
Тема 4.2. Майнова відповідальність та штрафні санкції за екологічні правопорушення.	11	2	4	0	5	0
Тема 4.3. Заходи запобігання правопорушень у сфері екологічної безпеки.	11	2	2	0	5	2
Разом за модулем	33	6	8	0	15	2

4						
Разом	165	30	32	0	95	8

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Діяльність Ради національної безпеки і оборони України	2
2	Діяльність міжнародних екологічних організацій	2
3	Порядок ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів та об'єктів підвищеної безпеки	2
4	Спеціалізований контроль у сфері екологічної безпеки в умовах військового стану	2
5	Забезпечення екологічної безпеки в умовах військового стану	2
6	Вплив військових дій на стан навколишнього природного середовища	2
7	Екологічні наслідки війни на сході України	2
8	Екологічне правопорушення	2
9	Заходи щодо зменшення впливу військових дій на довкілля	2
	Разом	18

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Модульний контроль № 1	2
2	Розрахунок умов скидання промисловим підприємством стічних вод	2
3	Визначення норм накопичення відходів підприємства «Свердловське комунальне автотранспортне підприємство»	2
4	Заповнення форми статистичної звітності за формою 2 тп водгосп	2
5	Модульний контроль № 2	2
6	Розрахунок розсіювання шкідливих речовин від одиночного джерела викиду	2
7	Розрахунок необхідних потреб водокористування підприємства	2
8	Порядок видачі дозволів на спеціальне водокористування	2

9	Модульний контроль № 3	2
10	Нормування скидів стічних вод промислових підприємств	2
11	Модульний контроль № 4	2
	Разом	22

Теми лабораторних робіт

Виконання лабораторних робіт не передбачено навчальним планом.

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

Індивідуальні завдання виконуються здобувачами вищої освіти під час вивчення дисципліни “Забезпечення екологічної безпеки” шляхом підготовки рефератів, доповідей, тез доповідей на конференціях, творчих робіт, підготовка доповідей і презентацій до семінарських занять.

Перелік рекомендованих завдань індивідуальної самостійної роботи (доповіді) для здобувачів вищої освіти з дисципліни «Забезпечення екологічної безпеки»:

1. Екологічні проблеми України, що визначають стратегію державної екологічної політики.
2. Законодавство, що регламентує здійснення різних видів діяльності з урахуванням питань забезпечення екологічної безпеки.
3. Необхідність змін екологічного законодавства і дерегуляції бізнесу.
4. Міжнародні екологічні організації в сфері забезпечення екологічної безпеки.
5. Імплементация в Україні міжнародних конвенцій з питань екологічної безпеки.
6. Норми і стандарти екологічної безпеки.
7. Види діяльності та об'єкти, що становлять підвищену екологічну небезпеку.
8. Екологічна паспортизація.
9. Інструкції щодо заповнення форм державних статистичних спостережень про охорону середовищ довкілля.
10. Екологічний аудит.
11. Відповідальність платників екологічного податку і рентної плати та контроль за їх справлянням.
12. Надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру.
13. Контроль за додержанням законодавства про природокористування з боку органів місцевого самоврядування.
14. Визначення рівня екологічної небезпеки.
15. Локалізація та ліквідація наслідків аварійних ситуацій на ядерних установках та підприємствах з переробки радіоактивних речовин.
16. Розрахунок заподіяних збитків навколишньому середовищу.
17. Порядок визначення та відшкодування збитків за порушення екологічного законодавства.

18. Роль екологічної пропаганди й екологічної освіти у профілактиці екологічних правопорушень.
19. Вплив військових дій на стан навколишнього природного середовища.
20. Забезпечення екологічної безпеки в умовах військового стану.

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується **в таких формах**: навчальні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

В навчальній дисципліні використовуються **такі методи навчання і викладання**:

– *методи навчання за джерелами набуття знань*: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда, інструктаж); наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження); практичні методи навчання (практична робота, виїзні заняття);

– *методи навчання за характером логіки пізнання*: аналітичний; синтетичний; індуктивний; дедуктивний; традуктивний;

– *методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається*: проблемний виклад; частково-пошуковий; дослідницький;

– *інноваційні методи навчання*: робота з навчально-методичною літературою та відео метод; навчання з використанням технічних ресурсів; інтерактивні методи; методи організації навчального процесу, що формують соціальні навички;

– *науково-дослідна робота*;

– *самостійна робота*.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: аналітичні звіти, реферати, презентації результатів виконаних завдань та досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах; модульні контрольні роботи, екзамен.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою - ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	А	відмінно

80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться у формі: фронтальне та індивідуальне опитування, проведення практичних робіт, виконання письмових завдань і контрольних робіт.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Порядок накопичування навчальних балів за 100-бальною шкалою

1 семестр

Вид навчальної роботи	Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
I. Поточний контроль			
Модуль №1	Лекції	4	4
	Семінари	2	4
	Модул. контроль* (контрольна робота)	1	10
	Разом за модуль № 1		
Модуль №2	Лекції	4	2
	Практичні заняття*	3	6
	Модул. контроль* (контрольна робота)	1	10
	Разом за модуль № 2		
Модуль № 3	Лекції	4	2
	Семінари	3	3
	Практичні заняття*	3	3
	Модул.	1	10

	контроль* (контрольна робота)			
	Разом за модуль № 3			18
Модуль № 4	Лекції	3	0,5	1,5
	Семінари	3	1	3
	Практичні заняття*	1	1,5	1,5
	Модул. контроль* (контрольна робота)	1	10	10
	Разом за модуль № 4			16
Разом за поточний контроль				70
II. Екзамен				30
<i>Додаткові необов'язкові завдання та науково-дослідна діяльність здобувача вищої освіти</i>				
Разом за всі види навчальної роботи				100

Поточний контроль.

В кожному модулі завдання для підготовки до семінарського заняття різні. Максимальна кількість балів для оцінювання знань здобувачів наведена нижче.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті:

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті (оцінюється від 0 до 2 балів):

2 бали – здобувач вільно володіє навчальним матеріалом, орієнтується в конкретній темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади;

1,5 бали – здобувач частково володіє навчальним матеріалом та може окреслити деякі аспекти визначеної теми;

1 бал – здобувач поверхово володіє навчальним матеріалом і не може окреслити основні аспекти визначеної теми;

0 балів – здобувач не знає відповіді на поставлені питання або поверхово розкриває лише окремі положення, допускаючи при цьому суттєвих помилок.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка його подання, культура мовлення, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті (оцінюється від 0 до 2 балів):

2 бали – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни, звіт оформлений граматично і стилістично без помилок;

1,5 бали – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, але не наведено аргументацію і не використовуються професійні терміни, звіт оформлений граматично і стилістично без помилок;

1 бал – завдання виконане частково, у звіті допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання.

Модульний контроль.

Критерії оцінювання знань здобувачів під час виконання модульних контрольних робіт :

Контрольна робота є складовою поточного контролю і виконується у вигляді аудиторної письмової роботи або складання тесту під час останнього семінарського заняття в межах окремого залікового модуля.

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти при виконанні контрольних робіт (оцінюється від 0 до 10 балів):

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти при виконанні контрольних робіт (оцінюється від 0 до 10 балів):

10 балів – вірні відповіді дані на всі запропоновані питання, дотримано всі вимоги до виконання;

7-9 балів – вірні відповіді дані на всі запропоновані питання, але вони недостатньо обгрунтовані, або у відповідях наявні незначні помилки;

4-6 балів – вірні відповіді дано на 50% запропонованих питань;

3-5 балів – вірні відповіді дано менш ніж на 50% запропонованих питань;

0-2 балів – відповіді відсутні або робота містить грубі помилки на більшість запропонованих питань.

Контрольні питання підсумкового контролю за модулем 1:

1. Визначте поняття «державна екологічна політика».
2. Назвіть керівний орган державної влади, що формує екологічну політику України на національному рівні.
3. Яким Законом України на стратегічному рівні визначені сучасні пріоритети державної екологічної політики?
4. Що на даному етапі розвитку країни визнано першопричинами екологічних проблем України?
5. Визначте мету і основні засади державної екологічної політики України.
6. За якими принципами здійснюється реалізація засад державної екологічної політики?
7. Назвіть основні інструменти реалізації державної екологічної політики.

8. Сформулюйте основні стратегічні цілі екологічної політики України.
9. Яким чином можна сприяти формуванню в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва?
10. Що необхідно зробити для забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України?
11. Наведіть основні завдання держави в сфері забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України.
12. Яким чином передбачається здійснити зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення?
13. Що планується зробити для вдосконалення та розвитку державної системи природоохоронного управління?
14. Надайте перелік стратегічних документів за ключовими напрямками діяльності Міністерства екології та природних ресурсів України.
15. Дайте визначення поняттю «екологічна безпека».
16. Які принципи економічної самостійності України закріплені в Декларації про державний суверенітет України?
17. Якими повноваженнями в сфері забезпечення екологічної безпеки наділяє Конституція Верховні органи влади України?
18. Наведіть основні нормативно-правові документи національного законодавства України що регламентують питання забезпечення екологічної безпеки.
19. Визначте роль Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» в правовому забезпеченні екологічної безпеки країни.
20. Які основні принципи охорони навколишнього природного середовища закріплені статтею 3 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища»?
21. Наведіть екологічні права та обов'язки громадян України.
22. Який розділ Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» присвячено детальному розгляду заходів щодо забезпечення екологічної безпеки? Наведіть стисло зміст його статей.
23. За яких умов окрема місцевість України може бути оголошена зоною надзвичайної екологічної ситуації?
24. Які наслідки тягне за собою порушення законодавства України про охорону навколишнього природного середовища?
25. Охарактеризуйте основні правові та організаційні засади проведення процедури оцінки впливу суб'єктів господарювання на довкілля.
26. Обґрунтуйте необхідність змін екологічного законодавства і дерегуляції бізнесу.
27. В якій сфері регулює відносини Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку»?
28. Головним завданням якого Закону України є визначення основних умов, вимог і правил щодо екологічно безпечного поводження з відходами?

29. Які основні положення містить у собі Закон України «Про зону надзвичайної екологічної ситуації»?
30. Наведіть постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, що регулюють різні аспекти забезпечення екологічної безпеки.
31. Що Ви можете розповісти про національне законодавство, що регламентує здійснення різних видів діяльності, але враховує у своїх положеннях вимоги забезпечення екологічної безпеки?
32. Обґрунтуйте необхідність і охарактеризуйте форми міжнародної співпраці в галузі охорони природи, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки.
33. Що регламентували перші міжнародні екологічні документи?
34. Які міжнародні договори захистили основні природні сфери від ядерного забруднення?
35. Які наслідки у публічній політиці спонукала доповідь Римського клубу «Межі зростання» у 1972 році?
36. В якому році ЮНЕСКО започаткувала Програму «Людство і біосфера»?
37. Які міжнародні конференції другої половини ХХ століття зіграли значну роль в усвідомленні людством серйозності екологічних проблем?
38. За рішенням якої конференції було організовано постійно діючий орган ООН з охорони навколишнього середовища – ЮНЕП?
39. Які два основних документи були прийняті на Стокгольмській конференції ООН з навколишнього середовища 5-16 червня 1972 року?
40. Визначте основні принципи Стокгольмської декларації з навколишнього середовища.
41. Що Ви знаєте про Наряду з безпеки і співробітництва в Європі, що проходила в м. Гельсінкі в серпні 1975 року?
42. Які рекомендації екологічного спрямування містить Заключний акт Віденської зустрічі представників держав-учасниць НБСЄ у листопаді 1986 року?
43. Охарактеризуйте результати роботи Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку у 1992 році у Ріо-де-Жанейро.
44. В якому році було прийнято рішення про створення Комісії ООН з навколишнього середовища і розвитку?
45. За підсумками якої конференції було ухвалено документ під назвою «Майбутнє, якого ми прагнемо»?
46. Які міжнародні конференції у своїй роботі підіймали питання сталого розвитку?
47. Надайте характеристику спеціалізованих установ ООН, в яких охорона навколишнього середовища є однією з численних напрямків діяльності.
48. Як називається спеціалізована установа ООН, створена в 1946 році з метою сприяння миру і безпеки, розвитку співпраці країн в галузі науки, освіти та культури?
49. Яка організація має за основну мету досягнення всіма народами Землі найбільш високого рівня здоров'я?
50. З якою метою були створені організації ФАО, МОП, ІМО, ВМО?

51. Які міжнародні організації створені з метою запобігання радіаційного забруднення?
52. Надайте перелік програм та комісій ООН, що займаються питаннями охорони навколишнього середовища та забезпечення екологічної безпеки.
53. Які міжнародні і регіональні екологічні організації Вам відомі. Охарактеризуйте мету їх створення і основні завдання.
54. Який орган влади України несе відповідальність за виконання зобов'язань, що випливають із членства України в міжнародних екологічних конвенціях та організаціях?
55. Які міжнародні конвенції та угоди регламентують питання у сфері забезпечення екологічної безпеки вод Світового океану?
56. Які міжнародні конвенції та угоди регламентують питання виробництва, знешкодження та транскордонного переміщення небезпечних речовин?
57. Яка конвенція регламентує сферу доступу до інформації, участі громадськості в процесі прийняття рішень та доступу до правосуддя з питань, що стосуються довкілля?
58. Які конвенції та угоди регламентують транскордонні питання забезпечення екологічної безпеки?
59. Охарактеризуйте зміст Конвенції про заборону військового або будь-якого ворожого використання засобів впливу на природне середовище.
60. Охарактеризуйте міжнародні документи, що регламентують питання забруднення атмосферного повітря.
61. Які міжнародні конвенції та угоди мають глобальний характер, а які стосуються лише ряду країн? Наведіть приклади.
62. Які країни є Сторонами Конвенції про захист Чорного моря від забруднення?
63. Якими протоколами була доповнена Конвенція про транскордонне забруднення повітря на великі відстані?
64. Яка конвенція з питань транскордонної безпеки досі не ратифікована Україною?
65. Які питання екологічної безпеки регламентує Базельська конвенція?
66. Яку конвенція ще відома під скороченою назвою ЕСПОО?
67. Які загальні та практичні зобов'язання необхідно виконувати країнам-сторонам Конвенції про охорону і використання транскордонних водотоків і міжнародних озер?
68. Які три країни світу не підписали Конвенцію про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення?
69. Які речовини відомі як стійкі органічні забруднювачі, і яка міжнародна конвенція регламентує питання охорони здоров'я людини і навколишнього природного середовища від їх дії?

Контрольні питання підсумкового контролю за модулем 2:

1. Що зумовило необхідність створення в Україні єдиної державної системи запобігання і реагування на аварії, катастрофи та інші надзвичайні ситуації?
2. Якими документами визначається діяльність державних органів з питань національної, у тому числі техногенно-екологічної, безпеки та надзвичайних ситуацій?
3. Який державний орган створений для розроблення і реалізації державної політики в галузі охорони життя людей на виробництві та профілактики побутового травматизму?
4. Зазначте принципи, на яких базується створена єдина державна система запобігання і реагування на аварії, катастрофи та інші надзвичайні ситуації.
5. Які основні завдання і напрями діяльності державної системи запобігання і реагування на аварії, катастрофи та інші надзвичайні ситуації?
6. Наведіть координаційні та постійні державні органи управління з питань техногенно-екологічної безпеки, цивільної оборони та з надзвичайних ситуацій на загальнодержавному, регіональному, місцевому і об'єктовому рівнях.
7. Визначте функції Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій в режимах функціонування: повсякденної діяльності, підвищеної готовності, у режимах надзвичайної ситуації і надзвичайного стану.
8. Опишіть організаційну структуру Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій.
9. Як часто проводяться засідання Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій? Які умови прийняття і виконання її рішень?
10. Опишіть функції Національної ради з питань безпечної життєдіяльності населення.
11. Який державний орган при Президентові України визнаний координаційним з питань національної безпеки і оборони?
12. Визначте компетенції РНБО України згідно покладених на неї зобов'язань.
13. Наведіть персональний склад РНБО України, умови прийняття і виконання рішень.
14. Дайте визначення поняттю «державна система моніторингу довкілля».
15. Яким нормативним документом визначені основні принципи функціонування в Україні державної системи моніторингу довкілля?
16. Визначте суб'єктів державної системи моніторингу довкілля.
17. Функції моніторингу яких об'єктів покладено на Міністерство екології та природних ресурсів України?
18. На який орган виконавчої влади покладено обов'язки моніторингу гідрометеорологічних об'єктів?

19. Які параметри довкілля у зоні відчуження і відселеній частині зони безумовного (обов'язкового) відселення підлягають обов'язковому моніторингу з боку ДАЗВ?
20. На які суб'єкти державної системи моніторингу покладено обов'язки моніторингу ґрунтів сільськогосподарського використання, ґрунтів земель лісового фонду, зрошуваних та осушуваних земель?
21. Моніторинг яких об'єктів довкілля здійснює Державне космічне агентство України?
22. На який орган виконавчої влади покладаються функції з попередження про виникнення або загрозу виникнення небезпечних екзогенних та ендемогенних геологічних процесів?
23. Дайте визначення поняттю «кадастр».
24. Які державні кадастри України Вам відомі?
25. Який закон України встановлює правові, економічні та організаційні основи діяльності у сфері Державного земельного кадастру?
26. Які відомості містить у собі державний водний кадастр?
27. З якою метою ведеться державний лісовий кадастр?
28. На який орган державної влади покладається обов'язок організації та методичного керівництва веденням державного кадастру родовищ і проявів корисних копалин?
29. Який державний кадастр містить у собі відомості про правовий статус, належність, режим, географічне положення, кількісні і якісні характеристики територій та об'єктів, що входять до складу природно-заповідного фонду?
30. Охарактеризуйте зміст державного кадастру сховищ радіоактивних відходів.
31. Які обов'язкові структурні підрозділи повинен містити екологічний паспорт регіону?
32. Визначте загальні засади паспортизації потенційно небезпечних об'єктів.
33. Згідно якої постанови Кабінету Міністрів ведеться державний облік та паспортизація відходів?
34. Які питання екологічної безпеки містить у собі агрохімічний паспорт поля, земельної ділянки?
35. Визначте поняття «паспорт річки».
36. Яким нормативним документом затверджено інструкцію про зміст та порядок складання звіту проведення інвентаризації викидів забруднюючих речовин на підприємстві?
37. Дайте визначення поняттю «інвентаризація викидів».
38. Для яких установ процедура проведення інвентаризації викидів забруднюючих речовин є обов'язковою?
39. Що в себе включає інвентаризація викидів забруднюючих речовин?
40. Що значить вибіркова інвентаризація викидів на підприємстві?
41. Які матеріали застосовуються для інвентаризації викидів?
42. Хто несе відповідальність за достовірність результатів та виконання в установлені терміни інвентаризації викидів?

43. В який орган державної влади подається звіт з інвентаризації викидів забруднюючих речовин?
44. Охарактеризуйте зміст звіту з інвентаризації викидів забруднюючих речовин.
45. Який орган державної влади затверджує форми державного статистичного спостереження?
46. Визначте строки подання до територіальних органів Держстату звіту № 2-ТП (повітря) (річна).
47. Чи вписується у звіт № 2-ТП (повітря) (річна) інформація щодо пересувних джерел викидів?
48. Охарактеризуйте зміст звіту № 2-ТП (повітря) (річна) «Звіт про викиди забруднюючих речовин і парникових газів у атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів».
49. З якої кількості розділів складається звіт № 2-ТП (повітря) (річна)?
50. Яким нормативним документом затверджені Порядок ведення державного обліку водокористування та форма звітності № 2ТП-водгосп (річна)?
51. Який державний орган приймає звіти про використання води за формою № 2ТП-водгосп (річна)?
52. Хто несе відповідальність за правильність складання, достовірність наведених даних і своєчасне подання звіту про використання води?
53. Охарактеризуйте зміст звіту про використання води за формою № 2ТП-водгосп (річна).
54. Згідно якої статистичної форми підприємства звітують про утворення та поводження з відходами?
55. Чи відображається у звіті інформація щодо пестицидів, які стали не придатні чи заборонені до застосування?
56. Згідно яких даних заповнюється форма № 1-відходи (річна)?
57. Охарактеризуйте зміст розділів звіту «Утворення та поводження з відходами».
58. Визначте термін подання звіту за формою № 1-відходи (річна).
59. На яких юридичних осіб поширюється зобов'язання щодо складання і подання звіту за формою № 1-екологічні витрати (річна)?
60. Охарактеризуйте зміст звіту за формою № 1-екологічні витрати.
61. Чи враховуються такі напрямки витрат як економія ресурсів та енергозбереження при складанні звіту за формою № 1-екологічні витрати?
62. Які екологічні витрати відносяться до капітальних інвестицій, а які – до поточних витрат?
63. Який нормативно-правовий акт України визначає розміри і порядок обчислення екологічних податків і рентної плати?
64. Хто є платниками екологічного податку?
65. Від чого залежить величина ставки податку за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення?

66. Для яких забруднюючих речовин встановлені окремі ставки податку за скиди?
67. На який коефіцієнт помножується ставка податку у випадку скидів забруднюючих речовин у ставки та озера?
68. За розміщення яких видів надзвичайно небезпечних відходів у Податковому кодексі встановлені окремі ставки податку?
69. В якому випадку ставки податку за розміщення відходів потроюються?
70. Яка стаття Податкового кодексу України містить в собі ставки податку за утворення радіоактивних відходів?
71. Хто обчислює суми екологічного податку?
72. Визначте порядок подання податкової звітності та сплати екологічного податку.
73. Які контролюючі органи залучаються для перевірки правильності визначення платниками величини екологічного податку?
74. Яким розділами Податкового кодексу України регламентуються питання розмірів і порядку обчислення екологічного податку і рентної плати?
75. За що в Україні сплачується рента плати?
76. Хто є платниками рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин?
77. Що слугує об'єктом оподаткування рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин? В яких випадках оподаткування не здійснюється?
78. В яких випадках, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, сплачується рента плати за користування надрами?
79. Які заклади, установи і організації звільняються від сплати рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин?
80. Від чого залежить величина ставки рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин?
81. Хто є платниками рентної плати за спеціальне використання води? В якому випадку оподаткування не здійснюється?
82. Хто обчислює рентну плату за спеціальне використання води?
83. На базі чого обчислюється величина рентної плати за спеціальне використання води?
84. В яких випадках сума рентної плати за спеціальне використання води може бути збільшена?
85. Хто є платниками рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів? Що слугує об'єктом оподаткування?
86. Від чого залежить величина ставки рентної плати за заготівлю деревини?
87. Охарактеризуйте правила подання декларації і строки сплати рентної плати.

Контрольні питання підсумкового контролю за модулем 3:

1. Дайте визначення наступним поняттям: екологічна безпека, екологічна небезпека, небезпечний фактор, небезпечні речовини, потенційно небезпечний об'єкт, об'єкт підвищеної небезпеки.

2. Що Ви розумієте під природними, техногенними, соціальними і політичними джерелами небезпек?
3. Надайте перелік джерел небезпеки виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру згідно Кодексу цивільного захисту України.
4. Які небезпеки мають комбінований характер: природно-техногенні, природно-соціальні, соціально-техногенні?
5. Яким Законом України визначені базові засади екологічної стандартизації і нормування? Обґрунтуйте, чому порушення екологічних нормативів тісно пов'язано з поняттям екологічної небезпеки.
6. Надайте загальну характеристику екологічних нормативів щодо атмосферного повітря.
7. Якими нормативно-правовими актами регламентуються екологічні нормативи щодо атмосферного повітря?
8. Які нормативи екологічної безпеки водних об'єктів і гігієнічні вимоги до води питної Вам відомі?
9. Надайте приклади нормативно-правових актів, що регламентують екологічну безпеку водних об'єктів.
10. Який Закон України визначає базовий перелік нормативів в галузі охорони земель і відтворення родючості ґрунтів?
11. Згідно з якими нормотворчими документами встановлюються нормативи гранично допустимого забруднення ґрунтів?
12. Чи є затвердженими нормативи оптимального співвідношення культур у сівозмінах в різних природно-сільськогосподарських регіонах?
13. Які нормативи встановлені у сфері поводження з відходами?
14. Охарактеризуйте нормування у сфері радіаційної безпеки України.
15. Відповідно до яких нормативно-правових актів розроблено методичку ідентифікації потенційно-небезпечних об'єктів?
16. Визначте основні правові засади процедури ідентифікації потенційно небезпечного об'єкта.
17. Охарактеризуйте етапи здійснення процедури ідентифікації потенційно небезпечного об'єкта.
18. За яких умов потенційно небезпечний об'єкт вважається об'єктом підвищеної небезпеки?
19. Дайте визначення поняттю «державний нагляд (контроль)».
20. Який Закон України визначає основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності?
21. За якими принципами в Україні здійснюється державний нагляд (контроль)?
22. Поясніть принцип державного нагляду (контролю) «презумпція правомірності діяльності суб'єкта господарювання».
23. Наведіть загальні вимоги до здійснення державного нагляду (контролю).
24. Яка установа володіє виключним правом зупинення виробництва (виготовлення) або реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг суб'єктами господарювання?

25. В якому випадку посадовій особі органу державного нагляду (контролю) забороняється здійснювати державний нагляд (контроль)?
26. Чи дозволяється органам державного нагляду (контролю) та суб'єктам господарювання фіксувати процес здійснення планового або позапланового заходу чи кожен окрему дію засобами аудіо- та відеотехніки? За яких умов?
27. Яке покарання призначається за невиконання приписів, розпоряджень та інших розпорядчих документів органу державного нагляду (контролю)?
28. Чи обов'язкова присутність керівника суб'єкта господарювання під час здійснення планового чи позапланового контролю?
29. Чи підлягає розголошенню інформація, отримана посадовими особами під час та після здійснення державного нагляду (контролю)?
30. Яким нормативно-правовим актом України закладено правові засади контролю і нагляду у галузі охорони навколишнього природного середовища?
31. Визначте завдання контролю у галузі охорони навколишнього природного середовища.
32. Визначте вітчизняні нормативно-правові акти, що регламентують питання контролю і нагляду у різних напрямках охорони довкілля, раціонального природокористування і забезпечення екологічної безпеки.
33. Охарактеризуйте структуру державного екологічного контролю.
34. Чи наділена прокуратура наглядовими функціями у сфері охорони природи?
35. Визначте завдання і функції Національної поліції у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.
36. Які функції у сфері охорони природи та використання природних ресурсів покладені на Державну прикордонну службу України?
37. Охарактеризуйте основні завдання місцевих державних адміністрацій та функції контролю в сфері екологічної безпеки, якими вони наділені.
38. Визначте основні контрольні функції органів місцевого самоврядування в Україні у сфері екологічної безпеки.
39. Дайте загальну характеристику суб'єктів державного спеціалізованого контролю і їх контрольних функцій у рамках своїх повноважень.
40. Яким Законом України визначаються правові та організаційні засади функціонування дозвільної системи у сфері господарської діяльності?
41. Що представляє собою дозвільна система у сфері господарської діяльності?
42. Дайте визначення поняттям «документ дозвільного характеру», «дозвіл на спеціальне використання природних ресурсів».
43. Який державний орган здійснює реєстрацію декларацій і за яких умов?
44. Який строк видачі документів дозвільного характеру?
45. Які є підстави для відмови у видачі документа дозвільного характеру?
46. З яких підстав дозвільний орган анулює документ дозвільного характеру?

- 47.3 яких підстав дозвільний орган, що видав документ дозвільного характеру, може звернутися до адміністративного суду з позовом про застосування заходу реагування у виді анулювання документа дозвільного характеру?
- 48.Визначте правові і організаційні засади видачі та переоформлення документа дозвільного характеру.
- 49.Згідно якого Закону України визначено перелік документів дозвільного характеру?
- 50.Надайте перелік документів дозвільного характеру, що стосуються екологічної безпеки чи компонентів довкілля.
- 51.Дозвіл на спеціальне використання яких природних ресурсів видається згідно Положення про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду?
- 52.Визначте суб'єктів видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду.
- 53.Згідно якого нормативного документі визначена процедура видачі юридичним і фізичним особам дозволів на спеціальне водокористування?
- 54.Що мається на увазі під спеціальним водокористуванням?
- 55.Визначте суб'єкта і умови видачі дозволу на спеціальне водокористування.
- 56.За яких випадків дозвіл на спеціальне водокористування видається на короткий строк (на 3 роки), а за яких – на довгий (від 3 до 25 років)?
- 57.Скільки становить адміністративний збір за видачу дозволу на спеціальне водокористування?
- 58.Визначте порядок видачі спеціальних дозволів на використання лісових ресурсів.
- 59.На які види користування надрами необхідно отримувати спеціальні дозволи? На який строк в залежності від виду користування вони можуть видаватися?
- 60.В якому випадку надання надр у користування повинно бути узгоджено з обласними радами і органами місцевого самоврядування?
- 61.Визначте правові і організаційні засади видачі дозволів на спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) або відмови в його видачі, переоформлення, видачі дублікату та анулювання зазначеного дозволу.
- 62.Участь у яких міжнародних конвенціях зумовила розвиток державної системи регулювання ядерної та радіаційної безпеки?
- 63.Який законодавчий документ у 1994 році визначив правові основи для діяльності у сфері використання ядерної енергії?
- 64.Який Закон України по праву вважається базовим з точки зору вирішення проблем безпечного використання ядерної енергії та радіаційної безпеки?
- 65.Визначте основні завдання ядерного законодавства.

66. На яких основних принципах базується радіаційний захист під час використання ядерної енергії в Україні?
67. Наведіть основні принципи державної політики у сфері використання ядерної енергії та радіаційного захисту.
68. Які права громадян та їх об'єднань закріплені Законом України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку»?
69. Охарактеризуйте коротко зміст Закону України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку».
70. Надайте перелік законів України, що регламентують діяльність у сфері використання ядерної енергії.
71. Участь у яких міжнародних актах сприяла розвитку національного ядерного законодавства?
72. Яким нормативним документом України визначені правові і організаційні засади державного регулювання безпеки використання ядерної енергії?
73. Що собою передбачає державне регулювання безпеки використання ядерної енергії?
74. Охарактеризуйте повноваження органу державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки.
75. Які права мають державні інспектори з ядерної та радіаційної безпеки?
76. Чи може бути оскаржено рішення державних інспекторів з ядерної та радіаційної безпеки? Якщо може, то ким?
77. Опишіть умови фінансування діяльності органу державного регулювання безпеки використання ядерної енергії.
78. Які види діяльності підлягають державному регулюванню у сфері використання ядерної енергії?
79. Який Закон України визначає правові та організаційні засади дозвільної діяльності у сфері використання ядерної енергії?
80. Що відбувається з дією наданого дозволу у разі прийняття нових норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки?
81. Як здійснюється забезпечення екологічної безпеки в умовах військового стану?

Контрольні питання підсумкового контролю за модулем 4:

1. Дайте визначення поняттю екологічне правопорушення. Визначте суб'єктів, об'єкти, суб'єктивні та об'єктивні ознаки екологічного правопорушення.
2. Визначте за які порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища несуть відповідальність особи згідно статті 68 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища».
3. Дайте класифікацію екологічних правопорушень за суб'єктивним складом.
4. Дайте визначення поняттям еколого-правовий вчинок (проступок), екологічний злочин, еколого-адміністративне правопорушення та еколого-майновий делікт. Чим вони відрізняються і яку відповідальність тягнуть за собою?

5. Чи звільняє застосування заходів дисциплінарної, адміністративної або кримінальної відповідальності винних від компенсації шкоди, заподіяної забрудненням навколишнього природного середовища та погіршенням якості природних ресурсів?
6. Якими кодексами України передбачена відповідальність за порушення екологічного законодавства?
7. Визначте основні завдання Кримінального Кодексу України.
8. Що є підставою для кримінальної відповідальності?
9. Яким чином злочини класифікуються за ступенем тяжкості?
10. Що, згідно Кримінального кодексу України, визначається як вина?
11. В яких випадках особа, яка вчинила злочин, звільнюється від кримінальної відповідальності?
12. Які види покарань не застосовуються для неповнолітніх?
13. Що мається на увазі під правопорушенням проти довкілля?
14. Визначте основні ознаки складу злочину проти довкілля.
15. Який розділ Кримінального кодексу України присвячено злочинам проти довкілля?
16. Охарактеризуйте зміст класифікації кримінальних порушень правил екологічної безпеки доктора юридичних наук Костецького В.В.
17. В якому випадку правопорушення вважається адміністративним і за нього передбачена адміністративна відповідальність?
18. З якого віку особи, що вчинили правопорушення, підлягають адміністративній відповідальності?
19. Які адміністративні стягнення можуть бути застосовані? Яку мету має адміністративне стягнення?
20. Які обставини пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення, а які обтяжують?
21. Протягом якого терміну з дня вчинення правопорушення може бути накладене адміністративне стягнення?
22. В якій главі Кодексу України про адміністративні правопорушення міститься перелік екологічних адміністративних правопорушень?
23. Який критерій різниці адміністративного правопорушення від злочину, що підлягає кримінальній відповідальності?
24. Які органи є уповноваженими застосовувати заходи адміністративного впливу?
25. За якими групами можна поділити адміністративні екологічні правопорушення залежно від об'єкта посягання?
26. Охарактеризуйте вплив військових дій на стан навколишнього природного середовища.
27. Наведіть приклади заходів щодо зменшення впливу військових дій на довкілля.
28. Визначте умови компенсації шкоди, заподіяної внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища.
29. Якими постановами Пленуму Верховного Суду України керуються суди, розглядаючи справи про відшкодування шкоди?

30. У чому виражається дисциплінарна відповідальність за екологічне правопорушення?
31. Який вид дисциплінарного стягнення може застосовуватися до працівника за порушення трудової дисципліни?
32. Яким органам надано право застосування дисциплінарного стягнення?
33. Через який строк з дня вчинення проступку дисциплінарне стягнення вже не може бути накладене?
34. Скільки максимум дисциплінарних стягнень може бути застосовано за кожне порушення трудової дисципліни?
35. Чи враховуються результати попередньої роботи винного працівника при обранні виду дисциплінарного стягнення?
36. Що під поняттям «школа» прийнято розуміти у цивільному законодавстві?
37. Охарактеризуйте матеріальну та моральну шкоду згідно Цивільного кодексу України. Наведіть приклади стосовно екологічних правопорушень.
38. Коли винний у правопорушенні може відшкодуватися в натурі, і що мається на увазі під цим виразом?
39. Яким чином може бути відшкодовано завдану моральну шкоду?
40. Чи залежить розмір відшкодування моральної шкоди від майнової шкоди, яка підлягає відшкодуванню?
41. Чи звільняється правопорушник від відшкодування шкоди, якщо на момент здійснення або виявлення порушення були відсутні затверджені у встановленому порядку такси або методики для розрахунку її розміру?
42. Куди спрямовуються вилучені грошові кошти, одержані правопорушником від реалізації незаконно добутих природних ресурсів?
43. Згідно з вимогами якого кодексу України господарський суд може призначити експертизу з метою визначення розміру збитків, заподіяних природному середовищу?
44. Поясніть поняття «презумпція вини правопорушника».
45. Якими нормативно-правовими актами визначаються методики розрахунку розміру екологічної шкоди і порядок її відшкодування?
46. Протягом якого строку повинні бути відшкодовані збитки завдані власникам землі чи землекористувачам?
47. Наведіть перелік порушень законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів, в разі здійснення яких передбачено здійснювати відшкодування збитків.
48. Що розуміється під поняттям «наднормативний викид забруднюючих речовин в атмосферне повітря»?
49. У постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу» що саме мається на увазі під шкодою, заподіяною лісу? Чи проводиться індексація затверджених цією постановою такс?
50. Які методики і такси застосовуються для розрахунку збитків, заподіяних рибному господарству?

51. На основі чого здійснюється розрахунок розмірів шкоди, заподіяної внаслідок порушення законодавства про природно-заповідний фонд та за незаконне добування, знищення або пошкодження видів, занесених до Червоної книги України?
52. Що таке штраф? Чим принципово відрізняються штраф як вид кримінального покарання і як вид адміністративного стягнення?
53. Охарактеризуйте умови визначення розміру і сплати штрафу як виду кримінального покарання.
54. Яке покарання встановлює суд у разі несплати штрафу як кримінального покарання?
55. В якому випадку штраф як міра кримінального і адміністративного покарання може бути призначений неповнолітній особі?
56. За яких умов суд може призначити штраф із розстрочкою виплати певними частинами? На який максимальний строк може бути встановлена така розстрочка?
57. Наведіть приклади розмірів штрафу як виду кримінального та адміністративного покарання за правопорушення в сфері екологічної безпеки.
58. Що Ви розумієте під спеціальними і загальносоціальними заходами профілактики екологічних правопорушень?
59. Дайте характеристику заходам профілактики екологічних правопорушень морально-виховного характеру.
60. Які завдання були визначені в стратегії державної екологічної політики України задля підвищення рівня екологічної свідомості?
61. Визначте значення екологічної освіти для запобігання правопорушень у сфері екологічної безпеки.
62. Що собою являють інформаційні заходи запобігання екологічних правопорушень?
63. Яке значення для попередження екологічних правопорушень має моніторинг довкілля?
64. На чому ґрунтуються взаємовідносини суб'єктів системи моніторингу?
65. Яким чином оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка сприяє профілактиці екологічних правопорушень?
66. Які саме документи підлягають обов'язковій стратегічній екологічній оцінці згідно Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку»?
67. Визначте вплив правової дії Орхуської Конвенції на запобігання правопорушень у сфері екологічної безпеки.
68. Визначте зобов'язання Кабінету Міністрів України і місцевих органів влади згідно Постанови Верховної Ради України «Про інформування громадськості з питань, що стосуються довкілля».
69. Згідно якого нормативного документа України визначена ступінь покарання за приховування або умисне перекручення службовою особою відомостей про екологічний стан та захворюваність населення?
70. Дайте описання економічних заходів запобігання правопорушень у сфері екологічної безпеки.

71. За рахунок яких коштів утворюються Державний та місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища?
72. Яким чином в Україні здійснюється економічне стимулювання раціонального використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища?
73. Охарактеризуйте технічні заходи запобігання екологічних правопорушень.
74. Що Ви розумієте під заходами розосередження і локалізації джерел забруднення?
75. Дайте характеристику Концепції створення загальнодержавної автоматизованої системи «Відкрите довкілля». В які строки передбачена її реалізація?
76. Охарактеризуйте зміст соціальної профілактики екологічних правопорушень.
77. Який закон України регулює загальний порядок розроблення, затвердження та виконання прогностичних і програмних документів економічного і соціального розвитку?
78. Який центральний орган виконавчої влади забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері праці та соціальної політики?
79. Охарактеризуйте розгалужену систему правових актів і норм, направлених на профілактику екологічних правопорушень в екологічному законодавстві України.
80. Які заходи заборонного характеру містить у собі екологічне законодавство України? Наведіть приклади.
81. Яким чином норми адміністративного і кримінального права України здійснюють профілактику правопорушень у сфері екологічної безпеки?

Індивідуальні завдання.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань.

Індивідуальне завдання передбачає підготовку наукових робіт на конкурс студентських наукових робіт, написання тез доповідей і статей, виступи на науково-практичних конференціях оцінюється до 5 балів в тому разі, якщо сума балів за поточний контроль менше 75 балів.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувачів вищої освіти, яка передбачає створення умов для повної реалізації ними творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувач вищої освіти може обрати дві з рекомендованих тем та самостійно виконати поглиблене теоретичне дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі реферату, презентації, добірки відеоматеріалів, створення відео- або фоторяду.

Критерії оцінювання кожної індивідуальної самостійної роботи здобувачів (оцінюється від 0 до 5 балів):

5 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі;

4 бали – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки;

3 бали – виконана частина роботи складає менше 50 % від загального обсягу;

2 бали – обсяг виконаних завдань складає менше 25 % від загального обсягу;

1 бал – в цілому обсяг виконаних завдань складає менше 10 % від загального обсягу;

0 балів – завдання, передбачене для індивідуальної самостійної роботи, здобувачем не виконане.

Викладачем оцінюється розуміння здобувачем вищої освіти понятійного апарату, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість у правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль успішності проводиться на завершальному етапі з метою оцінки результатів навчання здобувачів вищої освіти, оцінки їх знань і навиків за обсягом, якістю, глибиною і вміннями застосовувати їх у практичній діяльності відповідно до моделі фахівця, проводиться у формі екзамену.

Екзамен проводиться за білетами. Рівномірне розподілення матеріалу у білетах, різноманітність запитань, повнота охоплення прочитаного курсу, відповідний підбір завдань значною мірою сприяють об'єктивності оцінки.

Додаткові запитання ставляться за тим матеріалом, який висвітлює або побічно торкається у своїй відповіді здобувач вищої освіти. Для уточнення оцінки знань не виключається можливість додаткових запитань за іншими розділами курсу.

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти під час екзамену (оцінюється від 0 до 30 балів):

28-30 балів – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, повністю, логічно і послідовно розкрив питання білету, виявив вміння застосовувати існуючі методики, наводити приклади, самостійно аналізувати, узагальнювати і викладати матеріал не допускаючи помилок. При відповіді продемонстровані вміння самостійно працювати з додатковою літературою.

20-27 балів – здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, однак при наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, наявні несуттєві неточності та незначні помилки, які не впливають на загальну правильність відповіді.

15-19 балів – здобувач вищої освіти засвоїв тільки основний матеріал, не знає окремих положень, допускає неточності у відповіді, не вміє достатньо чітко сформулювати окремі положення, порушує послідовність у

викладанні матеріалу, має певні труднощі у пов'язанні теоретичного матеріалу з його практичним застосуванням.

8-14 балів – здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, зміст визначених питань розкриває недостатньо, допускаючи при цьому суттєві неточності. Відповідь задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.

1-7 балів – здобувач вищої освіти не засвоїв значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки, не вміє логічно і послідовно викласти основні положення і має значні труднощі у пов'язанні теоретичного матеріалу з його практичним застосуванням. Для отримання заліку необхідне доопрацювання.

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Для отримання заліку необхідне значне доопрацювання.

Перелік питань для підготовки до екзамену

1. Екологічні проблеми України, що визначають стратегію державної екологічної політики.
2. Мета, засади, принципи та інструменти державної екологічної політики.
3. Стратегічні цілі та завдання.
4. Правові засади національної екологічної безпеки.
5. Законодавство, що регламентує здійснення різних видів діяльності з урахуванням питань забезпечення екологічної безпеки.
6. Історія розвитку міжнародної нормативної бази екологічної безпеки.
7. Міжнародні конференції в сфері охорони навколишнього середовища.
8. Міжнародні організації, що займаються питаннями охорони навколишнього середовища та забезпечення екологічної безпеки.
9. Міжнародні конвенції з питань екобезпеки водного середовища.
10. Міжнародні конвенції з питань транскордонної екобезпеки.
11. Державна система запобігання і реагування на аварії, катастрофи та інші надзвичайні ситуації.
12. Міжнародні конвенції, що регламентують інші питання екологічної безпеки.
13. Діяльність Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій.
14. Діяльність Національної ради з питань безпечної життєдіяльності населення.
15. Діяльність Ради національної безпеки і оборони України.
16. Державна система моніторингу довкілля.
17. Кадастровий облік.
18. Екологічна паспортизація.
19. Звіт проведення інвентаризації викидів забруднюючих речовин на підприємстві.

- 20.Звіт про викиди забруднюючих речовин і парникових газів у атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів.
- 21.Звіт про використання води.
- 22.Статистичний звіт про утворення та поводження з відходами.
- 23.Статистичний звіт про витрати на охорону навколишнього природного середовища та екологічні платежі.
- 24.Екологічний податок.
- 25.Рентна плата.
- 26.Класифікація джерел потенційних небезпек.
- 27.Екологічне нормування.
- 28.Порядок ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів та об'єктів підвищеної небезпеки.
- 29.Основні засади державного нагляду (контролю) у сфері екологічної безпеки.
- 30.Структура державного екологічного нагляду.
- 31.Нагляд за дотриманням екологічного законодавства правоохоронними органами України.
- 32.Місцевий державний контроль у сфері екологічної безпеки.
- 33.Спеціалізований контроль у сфері екологічної безпеки.
- 34.Правові та організаційні засади функціонування дозвільної системи.
- 35.Перелік дозвільних документів екологічного характеру.
- 36.Порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів.
- 37.Законодавча база, що регламентує діяльність у сфері використання ядерної енергії.
- 38.Правові і організаційні засади державного регулювання безпеки використання ядерної енергії.
- 39.Екологічне правопорушення.
- 40.Кримінальна відповідальність за екологічні правопорушення.
- 41.Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення.
- 42.Цивільна відповідальність за екологічні правопорушення.
- 43.Дисциплінарна відповідальність за екологічні правопорушення.
- 44.Майнова відповідальність за екологічні правопорушення.
- 45.Штрафні санкції за порушення законодавства в сфері екобезпеки.
- 46.Морально-виховні заходи запобігання екологічних правопорушень.
- 47.Інформаційні заходи запобігання екологічних правопорушень.
- 48.Економічні заходи запобігання екологічних правопорушень.
- 49.Технічні заходи запобігання екологічних правопорушень.
- 50.Соціальні та правові заходи запобігання екологічних правопорушень.
- 51.Вплив військових дій на стан навколишнього природного середовища
- 52.Заходи щодо зменшення впливу військових дій на довкілля.
- 53.Забезпечення екологічної безпеки в умовах військового стану.

Вивчення дисципліни “Забезпечення екологічної безпеки” передбачає проведення лекційних, семінарських та практичних занять, а також самостійну роботу здобувачів вищої освіти. Практичні заняття проводяться у спеціально обладнаному класі кафедри охорони праці та техногенно-екологічної безпеки.

Для набуття здобувачами освіти практичних навичок роботи використовуються: проектор, презентації лекцій, ноутбук. Дистанційне навчання відбувається шляхом використання засобів віддаленого відеозв’язку Zoom, Skype тощо.

Система вимог та правил поведінки здобувачів вищої освіти на заняттях:

1. сумлінне дотримання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються);

2. під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з навчальною метою і з дозволу керівника заняття;

3. активна участь в обговоренні навчальних питань, змістовна підготовка до семінарських та практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань;

4. здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів;

5. при виконанні самостійної роботи до захисту допускаються роботи (реферати), які містять більшу частину оригінального тексту при перевірці на плагіат;

6. несвоєчасне виконання поставленого індивідуального завдання передбачає зниження оцінки на 20%;

7. терміни захисту індивідуального завдання і терміни ліквідації заборгованості щодо індивідуального завдання визначається відповідно до розкладу учбових або додаткових занять;

8. дотримання здобувачами вищої освіти політики доброчесності під час виконання самостійної, індивідуальної та курсової роботи;

9. суворе дотримання правил безпеки під час організації виїзних занять на об’єкти (не) виробничої сфери.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Освітньо-професійна програма «Екологічна безпека» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти в галузі знань 10 – Природничі науки, спеціальність 101 – Екологія. Бригада О.В., Лобойченко В.М., Ільїнський О.В.,Рибалова О.В., Резніченко Г.М. – Х: НУЦЗУ, 2022. – 22 с

2. Сарапіна М. В. Забезпечення екологічної безпеки: підручник / М.В. Сарапіна, В.А. Андронов, С.Р. Артем’єв, О.В. Бригада, О.В. Рибалова. – Х.: НУЦЗУ, 2019. – 246 с.

3. Забезпечення екологічної безпеки: курс лекцій / Укладач: М.В. Сарапіна. – Х: НУЦЗУ, 2017. – 195 с.

4. Забезпечення екологічної безпеки : Методичні вказівки з організації самостійної роботи студентів (слухачів) / Уклад. М.В. Сарапіна. – Х. : НУЦЗУ, 2015. – 24 с. (електронна бібліотека НУЦЗ України)
5. Рибалова О.В., Артем'єв С.Р. Определение безопасности рекреационного водопользования // *Norwegian Journal of development of the International Science*, №11/2017, VOL.1 – 19-25
6. Рибалова О.В., Артем'єв С.Р. Development of a procedure for assessing the environmental risk of the surface water status deterioration // *Восточно-Европейский журнал передовых технологий*. — 2017. — № 5/10 (89). — С. 67-76
7. Рибалова О.В., Варламов Є.М., Гаджиєв Е.Н. Визначення рівня екологічної небезпеки викидів забруднюючих речовин підприємства виробництва мінеральної вати // *Proceedings of the International Scientific Conference "International Trends in Science and Technology" October 17, 2017 Warsaw, Poland Vol.5 p. 9-16*
8. Васенко А.Г., Рибалова О.В., Коробкова А.В. Визначення екологічних нормативів якості поверхневих вод з урахуванням прогнозних моделей та регіональних особливостей // *«Colloquium-journal» 2,2017 / Geographical science*, p16 -25
9. Рибалова О.В., Коробкіна К.М. Новий підхід до оцінки забруднення ґрунтів важкими металами // *Proceedings of the " II International Scientific and Practical Conference "Topical problems of modern science" November 18, 2017 Warsaw, Poland Vol.5 p. 86 -90*
10. Рибалова О.В., Гахов В.А. Risk assessment for population health from the influence of emissions of pollutants of confectionery factory // *Norwegian Journal of development of the International Science*. №19/2018. VOL.1 p. 44-51
11. Рибалова О.В., А.О. Мацак, К.О. Цитлішвілі, С. Р. Артем'єв А. В. Ромін, О. С. Чинчик. Method of agricultural sewage water purification at troughs and a biosorption bioreactor // *Eastern European Journal of Enterprise Technologies*, VOL 5, NO 10 (95) (2018), DOI: 10.15587/1729-4061.2018.144138
12. Рибалова О.В., О. В. Бригада, О.О. Бондаренко, Є.О. Макаров. Новий метод оцінки ризику для здоров'я населення від забруднення ґрунтів важкими металами // *Проблеми надзвичайних ситуацій*. 2019. № 1(29) с. 79-99
13. Рибалова О.В., Ільїнський О.В., Бондаренко О.О., Є.О. Макаров, В.М. Жук. Визначення екологічних нормативів для басейну річки Уди в межах Харківської області // *World Science / Warsaw: RS Global Sp. z O.O.* № 1(41), Vol.1, January 2019, p.36 -43
14. Рибалова О.В., С.Р. Артем'єв, Бригада О.В., Ільїнський О.В. , Бондаренко О.О. , Є.О. Макаров, В.М. Жук. Визначення екологічного ризику погіршення стану водотоків басейну річки Уди // *Fundamentalis scientiam* №27 /2019, VOL. 1, Scientific journal "Fundamentalis scientiam", (Madrid, Spain), p.14-21
15. Рибалова О.В., Артем'єв С. Р., Бригада О.В., Сарапіна М.В., Шароватова О.П. Ільїнський О.В. Оценка риска для здоровья населения от

влияния загрязненности почв города Харькова // Norwegian Journal of development of the International Science. №35/2019. VOL.1 p. 11-15

16. Rybalova O., Artemiev S., Yermakovych I., Korobkova H., Kyrpychova I. Determination of the Ecological Risk of Deterioration in the Water Flow of the Udy River Basin of Kharkiv Region, Ukraine // 11th Eastern European Young Water Professionals Conference: Water for All - Water for Nature, Reliable Water Supply, Wastewater Treatment and Reuse, 1-5 October 2019, Prague, Czech Republic. Conference Proceedings: pp. 528-535

17. Рибалова О.В., Бригада О.В., Коробкіна К.М., Крайнюков О.М., Мірошніченко І.М. Визначення небезпеки впливу лісових пожеж на якісний стан ґрунтів // Науковий вісник будівництва. – Харків: ХНУБА, ПФ «Михайлов», 2019. Вип. 2(96). Том 2. С. 413-422

18. Рибалова О.В., Бригада О.В., Сарапіна М.В. Risk assessment for population health in using drinking water in Kharkiv // International independent scientific journal №16 2020 VOL. 3, p.7-11

19. О. В. Рибалова, В. Д. Погребенник, О. А. Проскурнін, К. В. Белоконь, Г. В. Коробкова. Метод оцінки ризику для здоров'я населення при рекреаційному водокористуванні. Proceedings of the IV International Scientific-Practical Conference «Water Supply and Wastewater Disposal: designing, construction, operation and monitoring» / уклад.: Д. Орачевська, Н. Вронська. – Львів: Львівська політехніка, 2021. – с. 61-62.
<http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/13708>

20. Anatolii Grytsenko, Anton Matsak, Olha Rybalova, Olena Bryhada, Ilgar Dadashov. Use of PET granules for improving a surface runoff treatment. Problems of Emergency Situations: Materials and Technologies Materials Science Forum , p.242-251. <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/13387>

21. O. Rybalova, O. Bryhada, L. Melnik. Efficiency of phytoremediation method for surface runoff treatment from urbanized territories. Quest Journals Inc. Journal of Research in Environmental and Earth Sciences ISSN: 2348-2532 Series 2, Volume 7 ~ Issue 7 (2021) pp: 01-06.
<http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/13388>

22. O. Rybalova, O. Bondarenko, K. Korobkina, S. Zolotarova. Influence from forest fires on the environment. The scientific heritage VOL 1, No 74 (74) (2021), p. 17-21. <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/13526>

23. Рибалова О. В., Бригада О. В., Ільїнський О. В. Метод визначення екологічної складової якості життя. Комунальне господарство міст, 2021, том 4, випуск 164, с.220 -233. <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/13709>

24. Рибалова О. В., Бригада О. В., Ільїнський О. В. Визначення екологічного ризику погіршення стану річки Лопань. Danish Scientific Journal (DSJ) №53/2021 p.15-19. <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/13699>

25. Рибалова О. В., Бригада О.В., Ільїнський О. В., Бондаренко О.О. Золотарьова С.О. Аналіз впливу забруднення довкілля на захворюваність населення в Харківській області. The scientific heritage VOL 2, No 78 (78) (2021), p.20-25. <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/13798>

26. Рибалова О. В., Бригада О.В., Ільїнський О. В., Бондаренко О.О. Визначення небезпеки рекреаційного водокористування річки Лопань в

Харківській області. International independent scientific journal, №33 2021, p. 39-45. <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/13729>

27. Rybalova O., Malovanyu M., Bondarenko O., Proskurnin O., Belokon K., Korobkova N. Method Of Assessing The Potential Risk To The Health Of The Population During Recreational Water Withdrawal. *Journal of Ecological Engineering*. 2022. № 23(5). С. 81–91.

<http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/14929>

28. Рибалова О.В., Артем'єв С.Р., Бригада О.В., Ільїнський А.В., Бондаренко О.О. Assessment of the ecological state of the rivers in the Kirovograd region. *Norwegian Journal of development of the International Science*, № 88 (2022) VOL., p.31-36.

<http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/14992>

29. Державне управління у сфері безпеки соціально-еколого-економічних систем : монографія / С.М. Домбровська, В.В. Коврегін, А.Л. Помаза-Пономаренко, О.М. Колєнов. – Х. : НУЦЗУ, 2017. – 244 с.

30. Екологічна безпека: Підручник / М. О. Клименко, Ю. С. Голік, А. М. Прищепа та ін. – Херсон : Олді-плюс, 2013. – 366 с.

31. Право довкілля (екологічне право) : Навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / П.Д. Пилипенко, В.І. Федорович, О.І. Жолнович та ін.; За ред. П.Д. Пилипенка. – К. : Ін Юре, 2010. – 401 с.

32. Правові аспекти охорони довкілля (судова практика, кодекси та закони України) / О.К. Черновський, М.М. Папієв, В.А. Ватаманюк, П.М. Цицима. – Чернівці: Книги-XXI, 2010. – 1006 с.

33. Боровський А. Л. Екологічний менеджмент: Підручник. – Суми: Університетська книга, 2009. – 586 с.

34. Екологічна безпека, прородно-техногенна безпека і цивільний захист в Україні: Навч. посіб. / В.М. Кобрін, П.М, Куліков, М.В. Нечипорук та ін. – Х.: "ХАІ", 2007. – 406 с

Інформаційні ресурси

1. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. – Режим доступу: <https://menr.gov.ua/>
2. Законодавство України / сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/>
3. Програма ООН з навколишнього середовища UNEP. – Режим доступу: <https://www.unenvironment.org/>

Розробник:

викладач кафедри
охорони праці та техногенної безпеки
к.б.н., доцент

Олексій ІЛЬІНСЬКИЙ

